

DIVADLO

ANDREJA
BAGARA
V NITRE

Cherchez
la femme

Za všětřým hřadaj řenu

OTEC
GORIOT

DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE

uvádza

HONORÉ DE BALZAC

OTEC RIOT

RÉŽIA: **ROMAN POLÁK**

SLOVENSKÁ PREMIÉRA

13. APRÍLA 2018

VO VEĽKEJ SÁLE DIVADLA ANDREJA BAGARA V NITRE

Réžia: **ROMAN POLÁK**
Dramatizácia: **DANIEL MAJLING, ROMAN POLÁK**
Dramaturgia: **LUCIA MIHÁLOVÁ**
Scéna: **PAVEL BORÁK**
Kostýmy: **PETER ČANECKÝ**
Hudba: **VLADISLAV ŠARIŠSKÝ**

Pracovný preklad: **Linda Genoux**
Predstavenie vedie: **Alena Darnadyová**
Text sleduje: **Tatiana Hlinková**
Manažér výpravy umeleckej tvorby: **Ján Surovka**
Vedúci umelecko-dekoračných dielní: **Imrich Tóth**
Majster javiska: **Jozef Palaky**
Štávači scénických dekorácií: **Juraj Uher, Štefan Tóth, Juraj Moravčík, Miloš Vlasák, Ivan Berec, Vladimír Hučko, Peter Slivka, Karol Jenis, Richard Vass, Miroslav Chmelár, Ľudo Kmeťo, Peter Cúcor**
Strojníci javiska: **Miroslav Szabó, Marek Slamka, Csaba Bencz, Mgr. Lukáš Kozár**
Scénické svetlo: **Vladimír Krkošek, Róbert Horváth**
Scénický zvuk: **Štefan Pócsik**
Masky a parochne: **Anna Záhorská, Erika Lörincová**
Garderóba: **Helena Brňová, Jozefína Brňová**
Rekvizity: **Andrea Milová**

Zriaďovateľom Divadla Andreja Bagara v Nitre je Nitriansky samosprávny kraj.

68. SEZÓNA 2017/2018
436. PREMIÉRA

RIADITEĽ: JAROSLAV DÓCZY
ŠÉF UMELECKÉHO SÚBORU: JURAJ ĎURIŠ

OSOBY A OBSADENIE

GORIOT:
PANI VAUQUEROVÁ:
BIANCHON:
RASTIGNAC:
VAUTRIN:
VICTORINE:
PANI COUTUROVÁ:
PANI MICHONNEAUOVÁ:
POIRET:
TAJNÝ POLICAJT GONDUREAU:
SLŮŽKA SYLVIE:
SLUHA CHRISTOPHE:
KOMORNÍK:
PANI DE RESTAUD:
PANI DE NUCINGEN:
PANI DE BEAUSÉANT:
VOJVODKYŇA DE LANGEAIS:
AJUDA-PINTO:
PÁN DE RESTAUD:
PÁN DE NUCINGEN:
MAXIME DE TRAILLES:
POLICAJTI:

IVAN B. VOJTEK
EVA PAVLÍKOVÁ
MARTIN ŠALACHA
ROMAN POLÁČIK
MARTIN NAHÁLKA
LUCIA VIKTÓRIA KMEŤOVÁ
GABRIELA DOLNÁ
DANIELA KUFFELOVÁ
MARCEL OCHRÁNEK
MARTIN FRATRIČ
MICHAELA LIPTÁKOVÁ / ZUZANA GULVAŠOVÁ
RADOSLAV KONEČNÝ / FREDERIK PRÍSLUPSKÝ
MILOŠ CHRAPPA
ANDREA SABOVÁ
ANNA RAKOVSKÁ
BARBORA ANDREŠIČOVÁ
LENKA BARILÍKOVÁ
JURAJ ĎURIŠ
PETER OSZLÍK
BRANISLAV MATUŠČIN
MARIÁN VISKUP
KAROL FILO, JÁN KOVÁČIK

HONORÉ DE BALZAC

Honoré de Balzac sa narodil roku 1799 v Tours, kde bol jeho otec správcom starobinca. Ako pisár u advokáta začal študovať právo, navštevoval prednášky na Sorbonne a nadchol sa aj pre filozofiu. Jeho prvým literárnym pokusom bola nevydarená veršovaná tragédia Cromwell (1821). Skúsil teda iný žáner – román. Po dvoch neobratných pokusoch sa prispôbil dobovej móde a pod pseudonymom publikoval dobrodružné romány, aby si zarobil na živobytie. Roku 1822 sa spoznal s pani de Berny, oveľa staršou ženou, ktorá ho podporovala priazňou a radami a zasväcovala do mravov a vkusu predrevolučnej spoločnosti.

Ani po štyroch rokoch úporného snaženia neprichádzal úspech a uznanie v literárnych kruhoch a tak sa Balzac pustil do podnikania. Spojil sa s istým kníhkupcom a kúpil tlačiareň. Tak získal množstvo známostí medzi kníhkupcami, nakladateľmi a spisovateľmi. Podnikanie však vyústilo do vyše stotisícového dlhu. Finančný úpadok sa snažil kompenzovať písaním. Svojimi románmi nadobudol značný majetok, o ktorý však dokázal prísť rovnako rýchlo, ako ho získal.

V roku 1829 sa Balzacovi konečne pošťastilo vydať prvé úspešné dielo – Fyziológiu manželstva. Od toho času vznikajú neuveriteľnou rýchlosťou ďalšie diela. Počas nasledujúcich dvadsiatich rokov vydal Balzac asi 90 románov a noviel, 30 poviedok a 5 divadelných hier. Popri tvorivej práci stihol navštevovať salóny, cestovať a nachádzať stovky „neomylných“ spôsobov, ako zbohatnúť. Založil si odlievareň typografických znakov, ktorou sa tiež značne zadlžil, alebo sa vybral na Sardíniu s úmyslom získať strieborné bane, čo sa mu, žiaľ, nepodarilo.

V januári 1833 sa začala korešpondencia s jeho poľskou obdivovateľkou, šľachtičnou pani Hanskou. Niekoľkokrát sa vydal za svojou priateľkou do cudziny, do Švajčiarska, Saska a Ruska.

Balzac vo svojich dielach vytvoril vlastný svet, v ktorom jednotlivé postavy prechádzajú z románu do románu. V *Otcovi Goriotovi* (1835) sa prvý raz objavujú postavy, ktoré sú Balzacovým čitateľom dobre známe aj z iných prozaických diel. To umožnilo výstavbu cyklického diela zachytávajúceho najrôznejšie ľudské typy, povolania a prostredia. Balzac uvažoval o vytvorení jedného organizovaného celku, ktorý by bol kópiou celej spoločnosti. A tak vznikla *Ľudská komédia* – cyklus obsahujúci romány, novely a poviedky, ktoré sa delia na: Štúdie mravov (ktorých súčasťou je aj *Otec Goriot*), Štúdie filozofické, Štúdie analytické. V marci 1850 sa bohatý a slávny Balzac môže konečne oženiť so svojou dlhoročnou ctiteľkou, pani Hanskou, ktorá pár rokov predtým ovdovela. Tri mesiace po sobáši zomrel vo veku 51 rokov (19. 8. 1850). Balzac žil tak intenzívne vo svete, ktorý sám vytvoril, že údajne na smrteľnej posteli volal Horacea Bianchona, veľkého lekára z *Ľudskej komédie*.

ĽUDSKÁ KOMÉDIA

*Titulná strana k prvému vydaniu
Otcu Goriotu (1835).*

Ľudská komédia, napísaná v rozpätí približne dvadsiatich rokov, je súhrnom viac ako stovky románov, noviel a poviedok s dva a pol tisícom reálnych postáv, okrem toho ďalším dva a pol tisícom postáv fiktívnych a pol tisícom postáv anonymných. Na troch generáciách tu autor podáva a vysvetľuje spoločenský život francúzskej spoločnosti od revolúcie 1789-1794 po revolúciu 1848, pretože ak prehliadneme niekoľko historických noviel, čas v *Ľudskej komédii* začína plynúť v roku 1786, zintenzívňuje sa v dvadsiatych a tridsiatych rokoch 19. storočia a zastavuje sa v roku 1846. Revolúcia 1848 už dielo nezasiahla. Napriek tomu Balzacovo dielo presiahlo svoje storočie.

Spoločensky sa *Ľudská komédia* koncentruje na zápas medzi aristokraciou a buržoáziou, ale nenecháva bokom ani ostatné spoločenské vrstvy. Filozoficky pokrýva celé dobové poznanie a myslenie o svete a človeku, esteticky spája rôzne liberálne smery a metódy do organického celku. Preniká do hĺbky hudobného, výtvarného a dramatického umenia. Systém opakujúcich sa postáv, ktorý má svoju zaujímavú históriu a ktorý dodáva Balzacovmu svetu jednotu, plnosť a rytmus, má svoj význam aj v psychológii postáv a v kompozícii románov. Balzac si bol vedomý ceny svojho objavu, ale súdobá kritika ho prijala skôr negatívne. Až v tridsiatych rokoch bol kladne zhodnotený.

Ľudská komédia tak vytvára celý ľudský kozmos s cieľom obsiahnuť všetky reality bytia a diania tak individua, ako celej spoločnosti. Je to dynamický svet, svet prehĺbený a transponovaný skutočnosťou, ktorého autor sa čitateľovi javí ako historik, filozof, pozorovateľ aj básnik svojej doby, ale predovšetkým ako demiurg, ktorý z potrebných štrukturálnych a dimenzionálnych prvkov vytvára celý vesmír bytostí a vecí.

BALZACOV SVET - MEDZI DVOMA REVOLÚCIAMI

Balzacova spoločnosť je spoločnosťou uprostred revolúcií (1830, 1848). Žije v ustavičnom kvase, je ringom krutých triednych zápasov, v ktorých víťazná buržoázia chce definitívne získať skutočnú moc v štáte. Francúzska buržoázna revolúcia (1789) znamená začiatok novej spoločenskej formácie – kapitalizmu. Ideály spojené s revolúciou (sloboda – rovnosť – bratstvo) boli naplnené len sčasti. Je to obdobie rozporov medzi ideálmi, v ktorých mene bola revolúcia vysnená, a výsledkami, do ktorých v danej historickej situácii vyústila. Do života spoločnosti vstupuje dramatickým spôsobom nový faktor – peniaze.

Po revolúcii v roku 1830 a po nastolení konštitučnej monarchie Ľudovíta Filipa, „kráľa bankárov“, aristokracia definitívne ustupuje z vedúcich pozícií v štáte nielen ekonomicky, ale aj politicky. K moci sa dostáva „finančná aristokracia“, a od tej chvíle už nič nestojí v ceste „dobyvačnému mešťiakovi“, ktorého heslom je „Enrichissez-vous!“ (Obohacujte sa).

V Otcovi Goriotovi je zobrazená pestrá mozaika ľudí rôzneho spoločenského postavenia. Dostávame sa do prepychových salónov vysokej parížskej smotánky – k vikomtese de Beauséant či do paláca starobylého šľachtického rodu de Restaud. Nižšia šľachta je zastúpená barónom de Nucingen, bankárom, ktorý nemá šľachtický pôvod, ale titul baróna si kúpil. Napriek tomu však ako príslušník nižšej šľachty nie je prijatý do vyšších spoločenských kruhov. Najnižšiu vrstvu tvoria obyvatelia penziónu pani Vauquerovej, v ktorom bývajú chudobní či schudobnelí mešťania a študenti. Rôzne spoločenské statusy postáv sú v inscenácii vyjadrené prostredníctvom rozličných veľkostí obrazu s výjavom kúpajúcej sa ženy.

ŠĽAHTICKÉ TITULY:

1. **VOJVODA** – najvyšší šľachtický titul vo Francúzsku
2. **MARKÍZ** – dedičný titul vysokej šľachty, zdedil ho len prvorodený syn
3. **GRÓF** – vyšší dedičný titul
4. **VIKONT** – dedičný titul, zvykol sa používať aj na označenie syna grófa
5. **BARÓN** – pôvodne príslušník kráľovskej družiny, neskôr príslušník nižšej šľachty
6. **RYTIER** – čestný titul udeľovaný za zásluhy, nededičný

Musidora: The Bather „At the Doubtful Breeze Alarmed“ je olejomalba anglického maliara Williama Ettyho. Malba je inšpirovaná básňou Jamesa Thomsona Summer (1727). V básni mladík náhodou zazrie dievča, ktoré sa kúpe nahé v potoku. Mladík premáha pokušenie sledovať ju počas kúpeľa, no zároveň vie, že by mal odvrátiť zrak. Motív z Thomsonovej básne bol medzi maliarmi v tých časoch veľmi populárny. Zobrazenie a distribúcia nahoty v umení bola totiž zakázaná a Musidora patrila medzi zopár motívov, v ktorých bolo zobrazenie nahoty povolené. Ettyho Musidora má štyri verzie, všetky sú v kompozícii identické, líšia sa len pozadím. Najznámejšia vznikla v roku 1844 a bola vystavená v 1846 v galérii Tate Britain.

RODIČIA A ICH ZLYHANIA

Postava Otca Goriota sa v literatúre považuje za symbol otcovskej obety. Goriot miluje svoje dcéry viac, než čokoľvek na svete, miluje dokonca aj bolesť, ktorú mu spôsobujú. Na smrteľnej posteli ho zaplavuje neodbytná túžba vidieť ich naposledy. Avšak pozná svoje dcéry príliš dobre a preto vie, že neprídu. Goriot krátko pred smrťou vyznáva svoje sklamanie z dcér. Hoci on im dal v živote všetko, na čo pomysleli, ony nikdy nedokázali pochopiť otcove potreby. Neschopnosť empatie voči otcovi mohla byť spôsobená práve výchovou, v ktorej otec nedokázal dcéram nič odopierať, a tým stratil rodičovskú autoritu aj úctu svojich dcér. Súčasná psychológia upozorňuje na narastajúce nebezpečenstvo straty rodičovskej autority. Vo vzájomných rodinných vzťahoch totiž stále viac dochádza k absencii úcty k rodičom, čo je častokrát spôsobené nedostatočným záujmom rodičov o deti a zanedbávaním rodičovských funkcií (napr. kvôli veľkému pracovnému vyťaženiu). Módnym riešením je aj „antiautoritatívna“ výchova, v rámci ktorej sa rodičia úmyselne zrieknu svojej autority. Dieťa má maximálnu osobnú slobodu a jeho názory majú rovnakú váhu ako otcove či matkine. Voľné vedenie rodičov, najmä ak sa dieťa prejavuje ako vzdorovité, umožní navodiť zvyky vzdorovať a nemať úctu už v ranom veku. Ak dieťa vyrastá vo vzťahu, v ktorom nie sú jasne určené hranice ani hranice iných, nezíska vládu nad sebou. Tieto deti sa nevedia ovládať, ale chcú ovládať všetkých okolo seba. Nechcú sa prispôbiť požiadavkám a v období dospievania sú neúctivé, odmietavé, impulzívne. Aj mladí ľudia z rodín, v ktorých sa rodičia riadili heslom všetko deťom, sa cítia úlohami osamostatňovania a rodičovstva zaskočení a preťažení, zažívajú pocity nespokojnosti so sebou, ale i s partnerom.

„Dieťa má mať vo svojom prvom spoločenstve hlboký pocit istoty, že k niekomu patrí, kto ho neopustí, na koho sa môže spoľahnúť, kto je prosto jeho. Nie je dobre, keď je materská láska slabošská, a nie je dobre, keď je ponímaná ako obeť. Naopak, má byť náročná, dôsledná a hoci i prísna. Mnohokrát už ľudia obetovali svoje sily a zdravie, ale aj svoju česť a svedomie v blaženej predstave, že ich deti sa budú mať lepšie a budú šťastné. A ich deti sa skutočne mali lepšie, ale šťastné neboli. Nestali sa pevnými, vyspelými osobnosťami, aby boli spoločnosti užitočné. Je omnoho lepšie, ak matky a otcovia dokážu, aby sami boli šťastní so svojimi deťmi a vo svojich deťoch. Nešťastní, ponížení, obetovaní rodičia sotva môžu svojmu dieťaťu vytvoriť také prostredie, v ktorom by sa dарило zdravým citovým vzťahom.“

doc. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc.

Hlavní partneri
sezóny 2017/2018

Partneri

Produktoví
partneri

Hlavný mediálny
partner

Mediálni
partneri

PROGRAM DIVADLA ANDREJA BAGARA V NITRE

K INSCENÁCII OTEC GORIOT

Zodpovedný redaktor: JAROSLAV DŮCZY

Zostavila: LUCIA MIHÁLOVÁ

Jazyková úprava: JOZEF FABUŠ

Fotografie: HENRICH MIŠOVIČ - COLLAVINO PHOTOGRAPHY

Fotografia titulnej strany: NORBERT NORYK EGGENHOFER

Grafický návrh a úprava: MIKINA DIMUNOVÁ

Tlač: MICHELANGELO

2018

WWW.DAB.SK